Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

20. siječnja 2022.*

„Žalba – Državne potpore – Potpore u korist zračnih luka i zračnih prijevoznika – Odluka kojom se mjere u korist Zračne luke Frankfurt-Hahn kvalificiraju kao državne potpore spojive s unutarnjim tržištem i kojom se utvrđuje nepostojanje državne potpore u korist zračnih prijevoznika korisnika te zračne luke – Nedopuštenost tužbe za poništenje – Članak 263. četvrti stavak UFEU-a – Fizička ili pravna osoba na koju se predmetna odluka ne odnosi izravno i osobno – Djelotvorna sudska zaštita”

U predmetu C-594/19 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 2. kolovoza 2019.,

Deutsche Lufthansa AG, društvo sa sjedištem u Kölnu (Njemačka), koje zastupa A. Martin-Ehlers, *Rechtsanwalt*,

žalitelj,

a druge stranke postupka su:

Europska komisija, koju zastupaju T. Maxian Rusche i S. Noë, u svojstvu agenata,

tuženik u prvom stupnju,

Land Rheinland-Pfalz, koji zastupa C. Koenig, profesor,

intervenijent u prvom stupnju,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: K. Jürimäe, predsjednica trećeg vijeća, u svojstvu predsjednika četvrtog vijeća, S. Rodin (izvjestitelj) i N. Piçarra, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

* Jezik postupka: njemački

donosi sljedeću

Presudu

1 Svojom žalbom društvo Deutsche Lufthansa AG zahtijeva od Suda da ukine rješenje Općeg suda Europske unije od 17. svibnja 2019., Deutsche Lufthansa/Komisija (T-764/15, neobjavljeno; u daljnjem tekstu: pobijano rješenje, EU:T:2019:349), kojim je taj sud odbio kao nedopuštenu njegovu tužbu za poništenje Odluke Komisije (EU) 2016/788 od 1. listopada 2014. o državnoj potpori SA.32833 (11/C) (ex 11/NN) koju je provela Njemačka u vezi s instrumentima za financiranje zračne luke Frankfurt Hahn koji su uspostavljeni u razdoblju od 2009. do 2011. (SL 2016., L 134, str. 1.; u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Okolnosti spora i sporna odluka

2 Okolnosti spora iznesene su u pobijanom rješenju na sljedeći način:

„1. Tužitelj, [Deutsche Lufthansa], zračni je prijevoznik sa sjedištem u Njemačkoj čija je glavna djelatnost prijevoz putnika. Njegova je prva bazna zračna luka u Frankfurtu na Majni (Njemačka).

2. Ryanair Ltd je niskotarifni irski zračni prijevoznik koji upotrebljava objekte zračne luke Frankfurt Hahn (Njemačka).

3. Zračna luka Frankfurt Hahn nalazi se na području Landa Rheinland-Pfalz (pokrajina Falačko Porajnje, Njemačka), otprilike 120 km od grada Frankfurta na Majni i 115 km od Zračne luke Frankfurt na Majni. Do 1992. na mjestu na kojem se nalazi Zračna luka Frankfurt Hahn bila je vojna baza. Ta je baza naknadno pretvorena u civilnu zračnu luku.

4. Od 1. siječnja 1998. poslovanje Zračne luke Frankfurt Hahn bilo je povjereno društvu Flughafen Frankfurt Hahn GmbH (u daljnjem tekstu: FFHG) čiji je kapital bio u vlasništvu, s jedne strane, društva Flughafen Frankfurt/Main GmbH, upravitelja Zračne luke Frankfurt na Majni, kao većinskog imatelja udjela i, s druge strane, Landa Rheinland-Pfalz […]. Društvo Flughafen Frankfurt/Main prodalo je 31. prosinca 2008. sve svoje udjele u FFHG-u Landu Rheinland-Pfalz, koji je do 2017. imao većinski udio od 82,5 %, dok je preostalih 17,5 % bilo u vlasništvu Landa Hessen (savezna pokrajina Hessen, Njemačka), koji je 2002. stupio u kapital FFHG-a.

5. Od 19. veljače 2009. društvo FFHG uključeno je u zajednički račun Landa Rheinland-Pfalz. Taj račun je sustav čiji je cilj optimizirati uporabu viška gotovog novca u različitim holdinzima, zakladama i javnim poduzećima te savezne pokrajine. Na temelju tog udjela FFHG je dobio kreditnu liniju u visini od 45 milijuna eura. Riječ je o prvoj mjeri razmotrenoj u [spornoj] odluci.

6. FFHG je 2009. također dobio pet zajmova od Investitions und Strukturbanka Land Rheinland-Pfalz (u daljnjem tekstu: ISB). Riječ je o drugoj mjeri razmotrenoj [spornom] odlukom.

7. Za zajmove koje je odobrio ISB naposljetku je 100-postotno jamstvo dao Land Rheinland-Pfalz. Riječ je o trećoj mjeri razmotrenoj [spornom] odlukom.

8. Dopisom od 17. lipnja 2008. Komisija Europskih zajednica je obavijestila Saveznu Republiku Njemačku o svojoj odluci da pokrene službeni istražni postupak predviđen člankom 108. stavkom 2. UFEU-a u pogledu financiranja FFHG-a i njegovih odnosa s, među ostalim, Ryanairom. Taj je predmet upisan pod oznakom SA.21121 te se odnosio na dvanaest mjera, od kojih je sedam u korist FFHG-a, a pet se odnosilo na društvo Ryanair, kao i na druge zračne prijevoznike za neke od tih mjera (u daljnjem tekstu: postupak Hahn I). Taj postupak doveo je do Odluke Komisije (EU) 2016/789 od 1. listopada 2014. o državnoj potpori SA.21121 (C 29/08) (ex NN 54/07) koju je provela Njemačka u vezi s financiranjem Zračne luke Frankfurt Hahn i financijskim odnosima između te zračne luke i društva Ryanair (SL 2016., L 134, str. 46.; u daljnjem tekstu: odluka Hahn I). Ta je odluka predmet tužbe Deutsche Lufthansa/Komisija, upisane u tajništvu Općeg suda pod brojem T-492/15.

9. Komisija je u međuvremenu dopisom od 13. srpnja 2011. obavijestila Saveznu Republiku Njemačku o drugoj odluci o pokretanju službenog istražnog postupka u vezi s navodnom državnom potporom u korist zračne luke Frankfurt Hahn koja se sastoji od triju mjera navedenih u točkama 5. do 7. ovog rješenja (u daljnjem tekstu: [predmetne] mjere). Ta odluka je objavljena u *Službenom listu Europske unije* od 21. srpnja 2012. (SL 2012., C 216, str. 1.; u daljnjem tekstu: odluka Hahn II).

[Sporna odluka]

10. U [spornoj] odluci Komisija je najprije smatrala da državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, koje su spojive s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a, čine, kao prvo, kreditna linija koja je FFHG-u stavljena na raspolaganje osigurana iz zajedničkog računa Landa Rheinland-Pfalz, kao drugo, krediti br. 2 i 5 ISSB-a i, kao treće, jamstvo koje je izdao Land Rheinland-Pfalz za pokriće preostalih 100 % dugovanih kredita ISB-a. Komisija je zatim smatrala da krediti br. 1, 3 i 4, ne čine državne potpore.

11. Osim odluke Hahn I navedene u točki 8. ovog rješenja i [sporne] odluke, Komisija je 31. srpnja 2017. donijela Odluku C(2017) 5289 o državnoj potpori SA.47969, koju je provela Njemačka u vezi s operativnom potporom u korist Zračne luke Frankfurt Hahn (SL 2018., C 121, str. 9.; u daljnjem tekstu: odluka Hahn III). Ta je odluka predmet tužbe upisane u tajništvu Općeg suda pod brojem T-218/18. Konačno, Komisija je pokrenula postupak na temelju tužiteljeve pritužbe podnesene 2015. i upisane pod oznakom SA.43260 te proširene u više navrata kako bi obuhvatila četrnaest drugih mjera u korist Zračne luke Frankfurt Hahn (u daljnjem tekstu: postupak Hahn IV).”

Postupak pred Općim sudom i pobijano rješenje

3 Tužbom koju je dostavio tajništvu Općeg suda 29. prosinca 2015. žalitelj je pokrenuo postupak radi poništenja sporne odluke.

4 Europska je komisija 11. ožujka 2016. zasebnim aktom istaknula prigovor nedopuštenosti u pogledu kojeg je, među ostalim, žalitelj podnio svoja očitovanja 31. svibnja 2016.

5 Iako je rješenjem od 5. rujna 2017. odlučio odgoditi odluku o Komisijinu prigovoru nedopuštenosti do odluke o meritumu, Opći je sud nakon toga smatrao da je dovoljno obaviješten razmjenom podnesaka da rješenjem odluči o tom prigovoru.

6 Komisija, koju podupire Land Rheinland-Pfalz kao intervenijent u prvom stupnju, svojim je prigovorom nedopuštenosti osporavala žaliteljevu aktivnu procesnu legitimaciju jer se sporna odluka na njega ne odnosi ni izravno ni osobno u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a.

7 Opći je sud u pobijanom rješenju, nakon što je utvrdio da žalitelj nije adresat sporne odluke, ispitao ima li on aktivnu procesnu legitimaciju po osnovi da se ta odluka izravno i osobno odnosi na njega, u smislu drugog slučaja iz članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, ili da se navedena odluka izravno odnosi na njega i da je ona regulatorni akt koji ne podrazumijeva provedbene mjere u smislu trećeg slučaja iz te odredbe.

8 To je ispitivanje provedeno uzastopno, s jedne strane, kad je riječ o aktivnoj procesnoj legitimaciji na temelju drugog slučaja iz članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, u točkama 85. do 145. pobijanog rješenja i, s druge strane, kad je riječ o aktivnoj procesnoj legitimaciji na temelju trećeg slučaja iz te odredbe, u točkama 146. do 150. tog rješenja.

9 U tu je svrhu Opći sud najprije ispitao odnosi li se sporna odluka osobno na žalitelja, u smislu članka 263. četvrtog stavka drugog dijela rečenice UFEU-a.

10 U tom kontekstu, Opći sud najprije je u točki 95. pobijanog rješenja utvrdio da, s obzirom na žaliteljevu argumentaciju, valja ispitati odnosi li se sporna odluka osobno na njega, bez razlikovanja predmetnih mjera.

11 U tom je pogledu Opći sud, s jedne strane, u točkama 96. do 109. pobijanog rješenja ispitao može li se žaliteljev položaj, unatoč činjenici da je u ovom slučaju pokrenut službeni istražni postupak, izjednačiti s onim zainteresirane stranke koja zahtijeva poništenje odluke donesene bez službenog istražnog postupka. U točki 110. tog rješenja presudio je da to nije slučaj i da nije dovoljno da se žalitelj poziva na svoje svojstvo treće zainteresirane osobe kao konkurentskog poduzetnika društvu Ryanair, na koje su sporne mjere navodno prenesene, da bi opravdao dopuštenost svoje tužbe za poništenje.

12 S druge strane, Opći sud ispitao je žaliteljevu argumentaciju koja se temelji na navodu da se sporna odluka donesena nakon završetka službenog istražnog postupka osobno odnosi na njega te je, među ostalim, u točki 142. pobijanog rješenja, utvrdio da žalitelj nije na relevantan način naveo razloge zbog kojih bi sporna odluka mogla povrijediti njegove legitimne interese bitno utječući na njegov položaj na dotičnom tržištu. Stoga je u točki 144. tog rješenja odlučio da žalitelj nije dokazao, osobito s obzirom na njegov konkurentski odnos s poduzetnikom koji je korisnik predmetnih mjera, da se sporna odluka na njega osobno odnosi u smislu članka 263. četvrtog stavka drugog dijela rečenice UFEU-a.

13 Ispitujući stoga, kao drugo, je li tužba dopuštena na temelju članka 263. četvrtog stavka trećeg dijela rečenice UFEU-a, Opći sud utvrdio je u točki 150. pobijanog rješenja da predmetne mjere nisu dodijeljene na temelju programa potpora i da su stoga individualne prirode. Iz toga je zaključio da se sporna odluka ne može smatrati „regulatornim aktom” u smislu te odredbe i da žalitelju s te osnove nije dopušteno osporavati tu odluku.

14 Zbog navedenih razloga Opći je sud tužbu odbacio kao nedopuštenu.

Zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

15 Žalitelj od Suda zahtijeva da:

– ukine pobijano rješenje;

– prihvati njegove zahtjeve podnesene u prvom stupnju i poništi spornu odluku;

– podredno, vrati predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje, i

– naloži Komisiji snošenje troškova.

16 Komisija i Land Rheinland-Pfalz od Suda zahtijevaju da:

– odbije žalbu i

– naloži žalitelju snošenje troškova.

O žalbi

17 U prilog svojoj žalbi žalitelj iznosi šest žalbenih razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na postupovnoj pogrešci, povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) jer se Opći sud pozvao na odluku o pokretanju postupka Hahn IV kako bi obrazložio pobijano rješenje, a da pritom nije prethodno saslušao žalitelja u tom pogledu. Drugi žalbeni razlog temelji se na očitoj pogrešci u ocjeni i povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a kao i obveze obrazlaganja s obzirom na programe potpora. Treći žalbeni razlog temelji se na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, članaka 47. i 41. Povelje, postupovnih jamstava i očitoj pogrešci u ocjeni jer Opći sud nije primijenio „prvu alternativu" sudske prakse koja proizlazi iz presude od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Četvrti žalbeni razlog temelji se na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a zbog pogrešne primjene materijalnih uvjeta „druge alternative" koja proizlazi iz te sudske prakse. Peti žalbeni razlog temelji se na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, načela djelotvorne sudske zaštite i jednakosti oružja kao i očitoj pogrešci u ocjeni jer je Opći sud primijenio prestroge kriterije kad je riječ o dokazu bitnog utjecaja na njegov položaj na dotičnom tržištu. Šesti žalbeni razlog temelji se na očitoj pogrešci u ocjeni jer je Opći sud smatrao da mjere koje su predmet sporne odluke nisu bitno utjecale na njegov položaj na dotičnom tržištu.

Prvi i treći žalbeni razlog, koji se temelje na pogreškama koje se tiču prava i povredi žaliteljevih postupovnih prava jer Opći sud nije ispitao odnosi li se sporna odluka na njega osobno s obzirom na kriterij koji se odnosi na zaštitu postupovnih prava zainteresirane stranke u upravnom postupku pred Komisijom

Argumentacija stranaka

18 Svojim prvim i trećim žalbenim razlogom, koji se odnose na točke 96. do 110. i točku 112. te sljedeće točke pobijanog rješenja i koje valja ispitati zajedno, žalitelj Općem sudu u biti prigovara da je počinio pogreške koje se tiču prava jer nije ispitao odnosi li se sporna odluka na njega

„osobno” u smislu drugog slučaja iz članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, s obzirom na kriterij koji se odnosi na zaštitu postupovnih prava zainteresirane stranke u upravnom postupku pred Komisijom.

19 Svojim prvim žalbenim razlogom žalitelj u biti prigovara Općem sudu da je počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 101. do 110. pobijanog rješenja smatrao da je tužba nedopuštena jer je Komisija u međuvremenu ispitala predmetne mjere u odluci o pokretanju postupka Hahn IV. Smatra da je, s jedne strane, ta ocjena i s činjeničnog i s pravnog gledišta netočna i, s druge strane, da je Opći sud – uzimajući u obzir tu odluku, koja je manjkava, a objavljena je tek netom prije donošenja pobijanog rješenja, osim članka 263. četvrtog stavka UFEU-a – povrijedio članak 47. Povelje i žaliteljevo pravo na saslušanje.

20 Komisija i Land Rheinland-Pfalz smatraju da tu argumentaciju treba odbiti kao bespredmetnu i, u svakom slučaju, neosnovanu.

21 Žalitelj svojim trećim žalbenim razlogom Općem sudu, među ostalim, prigovara to što je, u točki 112. i sljedećim točkama pobijanog rješenja, ispitao „odnosi” li se sporna odluka na njega „osobno” u smislu drugog slučaja iz članka 263. četvrtog stavka UFEU-a ne odnoseći se na ono za što tvrdi da čini „prvu alternativu” sudske prakse proizašle iz presude od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609), koja se odnosi na zaštitu postupovnih prava zainteresirane stranke u upravnom postupku pred Komisijom, već odnoseći se na navodnu „drugu alternativu” te sudske prakse, koja se odnosi na bitan utjecaj na položaj te stranke na dotičnom tržištu. Žalitelj smatra da je Opći sud u tom pogledu, u točkama 96. do 110. tog rješenja, pogrešno odbio njegove argumente kojima prigovara Komisiji da nije provela pravilan službeni istražni postupak jer nije uzela u obzir bitne činjenične elemente. Smatra da je u ovom slučaju riječ o posebnoj situaciji u kojoj je Komisija očito odbila uzeti u obzir činjenice koje je žalitelj, kao stranka u postupku, dokazao i koje su odlučujuće za rješavanje spora. Time je Komisija proizvoljno povrijedila žaliteljeva postupovna prava.

22 Konkretnije, žalitelj prvim dijelom tog žalbenog razloga ističe da je postupak na kojem se zasniva ovaj predmet bio uređen Uredbom (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka [108. UFEU-a] (SL 1999., L 83, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 16.) i da ga je trebalo kvalificirati „zainteresiranom stranom” u smislu članka 1. točke (h) te uredbe, što bi mu omogućilo pravo na saslušanje u skladu s člankom 108. stavkom 2. UFEU-a i prava predviđena člankom 20. navedene uredbe. Tvrdi da slijedom toga u skladu s onim što je Sud presudio u točkama 22. i 23. presude od 28. siječnja 1986., Cofaz i dr./Komisija (169/84, EU:C:1986:42), u vezi s člankom 47. Povelje, proizlazi da žalitelj mora raspolagati mogućnošću tužbe kako bi zaštitio svoje interese. Žaliteljeva postupovna prava sastoje se osobito od toga da Komisija uzme u obzir i ispita sve činjenice koje on opisuje i koje su odlučujuće za rješavanje spora u kontekstu u kojem se nalaze.

23 Drugim dijelom svojeg trećeg žalbenog razloga žalitelj tvrdi, kao što je to već tvrdio pred Općim sudom – iako je točno da je Komisija u ovom slučaju pokrenula službeni istražni postupak – da taj postupak nije bio pravilno vođen i nije se odnosio na sve činjenice. Opći sud nije ni ispitao ni *a fortiori* obrazložio po čemu žaliteljev položaj nije usporediv s položajem zainteresirane stranke koja zahtijeva poništenje odluke donesene bez službenog istražnog postupka.

24 Trećim dijelom svojeg trećeg žalbenog razloga žalitelj tvrdi da je Opći sud, osim toga, povrijedio načelo dobre uprave zajamčeno člankom 41. Povelje i da nije uzeo u obzir Komisijinu povredu tog načela. Opći sud nije uzeo u obzir određene okolnosti, kao što je činjenica da su odluka Hahn I i

sporna odluka donesene jedva pet mjeseci nakon posljednjih žaliteljevih očitovanja i da je Komisija diskriminirala žalitelja time što nije uzela u obzir činjenice koje su štetne za FFHG i Ryanair. Usto, Opći sud nije uzeo u obzir okolnost da Komisija nije obrazložila zašto nije uzela u obzir određene činjenice u okviru postupka u kojem je donesena sporna odluka kao ni zašto su mjere u vezi sa zračnom lukom Frankfurt Hahn bile predmet niza odluka. U takvoj situaciji žalitelj bi ipak morao raspolagati pravnim sredstvom kako bi istaknuo svoja postupovna prava.

25 Četvrtim i petim dijelom svojeg trećeg žalbenog razloga žalitelj ističe da je Opći sud u točki 105. pobijanog rješenja pogrešno uveo novi zahtjev u vezi sa „sveobuhvatnim scenarijem”. Taj se zahtjev ne temelji ni na pravu Unije ni na sudskoj praksi sudova Unije. Suprotno tomu, tom se sudskom praksom zahtijeva da Komisija ispita poslovnu transakciju „u cijelosti”, što bi značilo da mora uzeti u obzir sve relevantne elemente. Međutim, Komisija nije provela takvo ispitivanje iako je žalitelj pokazao i u dovoljnoj mjeri dokazao kontekst u kojem se nalaze činjenice koje je analizirala Komisija. Usto, Komisijina obveza ispitivanja u ovom se slučaju odnosi barem na prijenos državnih potpora koji je FFHG izvršio u korist Ryanaira, što Opći sud nije provjerio.

26 Šestim dijelom svojeg trećeg žalbenog razloga žalitelj tvrdi da on povredu svojih postupovnih prava može osporavati samo tužbom za poništenje jer tužba zbog propusta u ovom slučaju nije prikladna ni dopuštena.

27 Iz toga proizlazi da se, u svrhu ispitivanja dopuštenosti tužbe koju je podnio konkurent, prema žalitelju ne može postupati kao da je Komisija provela pravilan službeni istražni postupak.

28 Komisija i Land Rheinland-Pfalz smatraju da valja odbiti treći žalbeni razlog u cijelosti kao neosnovan. Prema mišljenju Komisije, taj je žalbeni razlog, usto, djelomično nedopušten jer se odnosi, s jedne strane, na činjenična utvrđenja Općeg suda i, s druge strane, sadržava argumente koji nisu bili izneseni u prvostupanjskom postupku.

Ocjena Suda

29 Uvodno najprije treba podsjetiti na to da dopuštenost tužbe koju je fizička ili pravna osoba podnijela protiv akta koji joj nije upućen, prema članku 263. četvrtom stavku UFEU-a, ovisi o tome priznaje li joj se procesna legitimacija, koja postoji u dvama slučajevima. S jedne strane, takva tužba može se podnijeti pod uvjetom da se taj akt izravno i osobno odnosi na nju. S druge strane, takva osoba može podnijeti tužbu protiv regulatornog akta koji ne podrazumijeva provedbene mjere ako se on izravno odnosi na nju (vidjeti u tom smislu, među ostalim, presude od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 59. i 91.; od 13. ožujka 2018., Industrias Químicas del Vallés/Komisija, C-244/16 P, EU:C:2018:177, t. 39. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 31.).

30 U točkama 85. do 144. pobijanog rješenja Opći je sud ispitao je li žalitelj imao aktivnu procesnu legitimaciju na temelju prvog slučaja iz prethodne točke, odnosno odnosi li se sporna odluka na njega izravno i osobno.

31 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da osobe kojima odluka nije upućena mogu tvrditi da se osobno odnosi na njih samo ako ta odluka utječe na njih zbog određenih osobina koje su im svojstvene ili zbog neke činjenične situacije koja ih razlikuje od bilo koje druge osobe, izdvajajući ih uslijed toga pojedinačno na istovrstan način poput adresata (vidjeti u tom smislu, među ostalim, presude od 15. srpnja 1963., Plaumann/Komisija, 25/62, EU:C:1963:17, t. 223., od 28. siječnja 1986., Cofaz i dr./Komisija, 169/84, EU:C:1986:42, t. 22., od

22. studenoga 2007., Sniace/Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, t. 53.; od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 93. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 33.).

32 Prvim i trećim žalbenim razlogom žalitelj Općem sudu u biti prigovara da nije ispitao odnosi li se sporna odluka na njega osobno s obzirom na kriterij koji se odnosi na zaštitu postupovnih prava zainteresirane stranke u upravnom postupku pred Komisijom nego s obzirom na kriterij koji se odnosi na bitan utjecaj na njegov položaj na dotičnom tržištu.

33 U tom pogledu valja podsjetiti na to da u okviru postupka nadzora državnih potpora predviđenog člankom 108. UFEU-a valja razlikovati, s jedne strane, prethodnu fazu ispitivanja potpora na temelju stavka 3. tog članka, koja samo ima za cilj omogućiti Komisiji da stekne prvi dojam o djelomičnoj ili potpunoj spojivosti konkretne potpore i, s druge strane, fazu ispitivanja iz stavka 2. navedenog članka. Tek u toj fazi, kojoj je svrha omogućiti Komisiji stjecanje potpune slike o svim činjenicama predmeta, Ugovor propisuje obvezu Komisije da pozove stranke da podnesu svoje primjedbe (presuda od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 94. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 35.).

34 Slijedom toga, kada Komisija odlukom na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a, bez pokretanja službenog istražnog postupka propisanog člankom 108. stavkom 2. UFEU-a, utvrdi da je neka potpora spojiva s unutarnjim tržištem, osobe u čiju korist idu navedena postupovna jamstva mogu ostvariti poštovanje tih jamstava samo ako imaju mogućnost pobijanja te odluke pred sudskim instancama Unije. Stoga te sudske instance dopuštaju tužbu radi poništenja takve odluke koju podnese stranka u smislu članka 108. stavka 2. UFEU-a ako tužitelj podnošenjem tužbe želi očuvati postupovna prava koja za njega proizlaze iz potonje odredbe. Sud je pojasnio da su takve stranke osobe, poduzetnici ili udruženja kojima su interesi možda povrijeđeni dodjeljivanjem potpore, a osobito poduzetnici koji su tržišni takmaci korisnikâ te potpore i profesionalne organizacije (presuda od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 95. i 96. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 36.).

35 Nasuprot tomu, ako tužitelj dovodi u pitanje osnovanost odluke o ocjeni potpore koja je donesena na temelju članka 108. stavka 3. UFEU-a ili nakon službenog istražnog postupka, sama činjenica da ga se može smatrati „strankom” u smislu stavka 2. toga članka ne može biti dovoljna kako bi se dopustila tužba. U tom slučaju, dakle, mora dokazati da ima poseban položaj u smislu sudske prakse na koju se podsjeća u točki 31. ove presude. To je osobito slučaj ako potpora koja je predmet odluke u pitanju bitno utječe na položaj tog tužitelja na tržištu (presuda od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 97. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 38.).

36 S tim u vezi, kao što je Opći sud na to pravilno podsjetio u točki 93. pobijanog rješenja, utvrđeno je da se odluka Komisije o okončanju službenog istražnog postupka, uz poduzetnika koji je korisnik potpore, odnosi i na poduzetnike koji su mu konkurenti i koji su odigrali aktivnu ulogu u okviru tog postupka ako mjera potpore koja je predmet pobijane odluke bitno utječe na njihov položaj na tržištu (vidjeti u tom smislu presudu od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

37 U ovom slučaju, sporna odluka donesena je, kao što usto priznaje i žalitelj, nakon službenog istražnog postupka na temelju članka 108. stavka 2. UFEU-a.

38 U tim okolnostima, za razliku od onoga što tvrdi žalitelj, njegova tužba protiv te odluke ne može ulaziti u slučajeve predviđene u točki 34. ove presude. S obzirom na to da žalitelj zasniva svoju argumentaciju na točkama 22. i 23. presude od 28. siječnja 1986., Cofaz i dr./Komisija (169/84, EU:C:1986:42), dovoljno je istaknuti da se te točke trebaju tumačiti zajedno s točkom 25. te presude, kojom se potvrđuje da sama činjenica da je poduzetnik igrao aktivnu ulogu u okviru službenog istražnog postupka nije dostatna da bi se smatralo da se odluka kojom se okončava postupak na njega osobno odnosi.

39 Žaliteljeva argumentacija, prema kojoj su u službenom istražnom postupku koji je vodila Komisija počinjene nepravilnosti jer se sporna odluka zasniva na nepotpunim činjenicama ili činjenicama koje su pogrešno protumačene, ili pak argumentacija koja se temelji na donošenju i navodnoj nepotpunosti odluke o pokretanju postupka Hahn IV te odluke Hahn I i Hahn II, ne mogu dovesti u pitanje takav zaključak.

40 Naime, sudska praksa u vezi s dopuštenosti žalbe protiv odluke donesene nakon službenog istražnog postupka primjenjuje se bez razlikovanja različitih razloga na koje se može pozvati u potporu takvoj žalbi. Osim toga, valja utvrditi da, pod izlikom navodnih postupovnih nepravilnosti, žalitelj zapravo kritizira Komisijine ocjene koje se nalaze u spornoj odluci i to iako se rasprava pred Općim sudom odnosila na dopuštenost tužbe podnesene protiv te odluke.

41 U tim okolnostima, pitanje je li službeni istražni postupak koji je doveo do sporne odluke obuhvatio sve relevantne elemente odnosno jesu li ti elementi ispitani u okviru drugog postupka, kao što je to u ovom slučaju postupak Hahn IV, kao takvo nema utjecaja na primjenjivost sudske prakse navedene u točkama 36. i 38. ove presude. Opći je sud u točkama 101. do 110. pobijanog rješenja radi cjelovitosti odlučio o tim aspektima u odgovoru na argumentaciju koju je žalitelj iznio, kako bi dokazao da njegov položaj treba izjednačiti s položajem zainteresirane stranke, koja se odnosi na poništenje odluke donesene bez službenog istražnog postupka.

42 Slijedom toga, prvi i treći žalbeni razlog valja odbiti kao bespredmetne u dijelu u kojem se odnose na navedene točke pobijanog rješenja.

43 Stoga Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točki 111. pobijanog rješenja u svrhu ispitivanja, koje je proveo u točki 112. i sljedećima tog rješenja, s obzirom na članak 263. četvrti stavak drugi dio rečenice UFEU-a, smatrao da samo sudjelovanje žalitelja u upravnom postupku nije dovoljno da bi se utvrdilo da se sporna odluka osobno odnosila na njega u smislu te odredbe.

44 S obzirom na navedeno, prvi i treći žalbeni razlog treba odbiti kao djelomično bespredmetne i djelomično neosnovane.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na očitoj pogrešci u ocjeni i povredi članka 263. četvrtog stavka trećeg dijela rečenice UFEU-a kao i obveze obrazlaganja jer Opći sud spornu odluku nije kvalificirao kao „regulatorni akt" u smislu te odredbe

Argumentacija stranaka

45 Svojim drugim žalbenim razlogom žalitelj u biti prigovara Općem sudu da je povrijedio članak 263. četvrti stavak treći dio rečenice UFEU-a time što je u točkama 146. do 150. pobijanog rješenja smatrao da sporna odluka nije „regulatorni akt" u smislu te odredbe i da žalitelj stoga nema aktivnu procesnu legitimaciju na temelju navedene odredbe.

46 Osobito ističe da 45 milijuna eura sa zajedničkog računa Landa Rheinland-Pfalz u korist FFHG-a čini program potpora. U tom pogledu Opći sud nije uzeo u obzir činjenice na temelju kojih bi se moglo zaključiti da postoji takva kvalifikacija te je stoga počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio svoju obvezu obrazlaganja time što je zanijekao postojanje takvog programa potpora. U ovom slučaju je FFHG koristio potpore, koje je tako dobio u korist Ryanaira te ih je zbog toga prenio na njega. U tom je pogledu Opći sud pogrešno protumačio opseg Komisijine obveze ispitivanja. Slijedom toga, također je propustio provjeriti je li Komisija poštovala svoju obvezu ispitivanja, počinivši tako pogrešku koja se tiče prava. Usto, Opći sud počinio je pogrešku koja se tiče prava time što nije priznao postojanje Komisijine obveze ispitivanja s obzirom na prijenos državnih potpora na Ryanair. U svakom je slučaju dokazano da je FFHG potpore koje su mu dodijeljene upotrijebio u korist Ryanaira kako bi pokrio gubitke nastale sporazumom sklopljenim između tih dviju stranaka tijekom 2005. i financirao infrastrukturu namijenjenu Ryanairu.

47 Prema mišljenju žalitelja, presuda Suda od 6. studenoga 2018., Scuola Elementare Maria Montessori Srl i dr. (C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873) primjenjiva je na financiranje sa zajedničkog računa Landa Rheinland-Pfalz. Iz te sudske prakse proizlazi da je dovoljno da žalitelj dokaže da se predmetni akt izravno odnosi na njega i da je u tom pogledu na njemu da dokaže da taj akt stvarno može narušiti tržišno natjecanje na dotičnom tržištu. Ti su uvjeti, kao što to proizlazi iz dokaza koje je podnio, u ovom slučaju ispunjeni. Pobijano rješenje stoga je pravno pogrešno te je tužbu u prvostupanjskom postupku trebalo proglasiti dopuštenom.

48 Komisija i Land Rheinland-Pfalz tvrde da drugi žalbeni razlog treba odbaciti kao očito nedopušten u dijelu u kojem se odnosi na činjenična utvrđenja i da u svakom slučaju predstavlja novu argumentaciju. Štoviše, taj je žalbeni razlog bespredmetan ili barem neosnovan.

Ocjena Suda

49 S jedne strane, valja podsjetiti na to da je Ugovorom iz Lisabona u članak 263. četvrti stavak UFEU-a dodan treći dio rečenice, koji je ublažio pretpostavke dopuštenosti tužbi za poništenje koje podnose fizičke i pravne osobe. Naime, taj dio rečenice, ne uvjetuje dopuštenost tužbe za poništenje koju su podnijele fizičke i pravne osobe time da se predmetni akt osobno odnosi na neku osobu i omogućava to pravno sredstvo protiv „regulatornih akata" koji ne podrazumijevaju provedbene mjere i izravno se odnose na tužitelja (vidjeti u tom smislu presudu od 6. studenoga 2018., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisija, Komisija/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisija/Ferracci, C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, t. 22. i navedenu sudsku praksu).

50 S druge strane, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da Komisijina odluka predmet koje je odobrenje ili zabrana „programa potpora" ima opću primjenu te se stoga može kvalificirati kao „regulatorni akt" u smislu trećeg dijela rečenice članka 263. četvrtog stavka UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 6. studenoga 2018., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisija, Komisija/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisija/Ferracci, C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, t. 31. i 32. i navedenu sudsku praksu).

51 Međutim, u točki 150. pobijanog rješenja Opći sud je utvrdio da predmetne mjere nisu bile dodijeljene na temelju programa potpora i da su individualne prirode, što žalitelj osporava jer jedna od triju mjera potpore koja je predmet sporne odluke, odnosno zajednički račun Landa Rheinland-Pfalz, predstavlja program potpora.

52 Međutim, valja utvrditi da žaliteljeva argumentacija u konačnici osporava Komisijinu kvalifikaciju te mjere s obzirom na kriterije predviđene u članku 1. točki (d) Uredbe br. 659/1999 i da je stoga navedena argumentacija nedopuštena u stadiju žalbe.

53 Slijedom toga, drugi žalbeni razlog valja odbaciti kao nedopušten, pri čemu nije potrebno odlučiti o svim argumentima koje je žalitelj istaknuo u prilog tom žalbenom razlogu.

Četvrti žalbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a jer je Opći sud pogrešno primijenio materijalne uvjete „druge alternative" sudske prakse koja proizlazi iz presude od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609)

Argumentacija stranaka

54 Svojim četvrtim žalbenim razlogom žalitelj podredno prigovara Općem sudu da je u točki 111. i sljedećim točkama pobijanog rješenja pogrešno primijenio materijalne uvjete za ono za što on tvrdi da predstavlja „drugu alternativu" sudske prakse koja proizlazi iz presude od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609) jer je pitanje jesu li predmetne mjere bitno utjecale na žaliteljev položaj na dotičnom tržištu samo jedan od kriterija na temelju kojih se može utvrditi da se one na njega osobno odnose. Međutim, u točki 114. i sljedećim točkama pobijanog rješenja Opći sud nije ispitao postoje li u konkretnoj situaciji predmetnog slučaja druge činjenice koje ga razlikuju od bilo koje druge osobe.

55 Komisija i Land Rheinland-Pfalz smatraju da četvrti žalbeni razlog treba odbiti kao neosnovan.

Ocjena Suda

56 Dovoljno je istaknuti da, kao što to proizlazi, među ostalim, iz točaka 32. do 43. ove presude, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 111. i sljedećim točkama pobijanog rješenja presudio da se sporna odluka ne odnosi osobno na žalitelja u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a jer je ta odluka donesena nakon službenog istražnog postupka s obzirom na kriterij bitnog utjecaja na njegov položaj na dotičnom tržištu.

57 Stoga četvrti žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Peti žalbeni razlog, koji se temelji na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, načela djelotvorne sudske zaštite i jednakosti oružja te na očitoj pogrešci u ocjeni jer je Opći sud

primijenio prestroge kriterije u pogledu dokaza bitnog utjecaja na položaj na dotičnom tržištu

Argumentacija stranaka

58 Petim žalbenim razlogom žalitelj ističe da mu je Opći sud, čak i ako se trebao primijeniti kriterij bitnog utjecaja na njegov položaj na dotičnom tržištu, trebao, zbog osobitosti ovog slučaja, ublažiti teret dokazivanja da je taj kriterij u ovom slučaju ispunjen.

59 Žalitelj u tom pogledu tvrdi da Komisija nije uzela u obzir sve činjenične elemente i sve relevantne mjere. Zbog toga što je Komisija proizvoljno iznijela situaciju kao i manjkavosti u području informacija koje iz takvog iznošenja proizlaze na štetu žalitelja, žalitelju se, s obzirom na načelo jednakosti oružja i na načelo djelotvorne sudske zaštite, ne može naložiti da dokaže da su predmetne mjere bitno utjecale na njegov položaj na dotičnom tržištu.

60 Žalitelj smatra da je, s tog aspekta, podnio dokaz bitnog utjecaja na njegov položaj na dotičnom tržištu, s obzirom na to da je Ryanair od FFHG-a i Landa Rheinland-Pfalz primio više stotina milijuna eura i da su te mjere bitno utjecale na žaliteljev položaj na tržištu, i u sektoru europskog zračnog prijevoza i u okviru njegove glavne operativne baze u Frankfurtu na Majni.

61 Prema mišljenju Komisije i Landa Rheinland-Pfalz, peti žalbeni razlog treba odbiti kao neosnovan.

Ocjena Suda

62 Valja istaknuti da se žaliteljeva argumentacija, prema kojoj je Opći sud trebao ublažiti njegov teret dokazivanja, ne zasniva ni na kakvoj pravnoj osnovi.

63 Kao prvo, u pogledu toga što se žalitelj poziva na Komisijino nepotpuno i pogrešno ispitivanje predmetnih mjera, ta okolnost, čak i ako bi se pretpostavilo da je dokazana, ne može utjecati ni na relevantnost uvjeta prema kojem sporna odluka mora moći bitno utjecati na njegov položaj na dotičnom tržištu ni na teret dokazivanja koji se zahtijeva kako bi se dokazalo da postoji aktivna procesna legitimacija protiv odluke u vezi s tim mjerama.

64 Kao drugo, u dijelu u kojem žalitelj tvrdi da je, jer mu teret dokazivanja bitnog utjecaja na njegov položaj na tržištu treba ublažiti, on zapravo pružio taj dokaz i u tu svrhu naveo prednosti koje je Ryanair dobio od FFHG-a i Landa Rheinland-Pfalz, dovoljno je utvrditi da se taj argument temelji na pogrešnoj premisi jer se, kao što to proizlazi iz prethodne točke, žalitelj ne može pozivati na takvo ublažavanje tereta dokazivanja.

65 Stoga peti žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Šesti žalbeni razlog, koji se temelji na očitoj pogrešci u ocjeni jer je Opći sud smatrao da mjere na koje se odnosi sporna odluka nisu bitno utjecale na položaj žalitelja na dotičnom tržištu

Argumentacija stranaka

66 Svojim šestim žalbenim razlogom, istaknutim podredno, žalitelj prigovara Općem sudu da je, kao prvo, ocjenu uvjeta koji se odnosi na bitan utjecaj na njegov položaj na tržištu temeljio na pogrešnom shvaćanju mjerodavnog tržišta. Opći sud je u tom pogledu primijenio pogrešne kriterije za provedbu svoje analize. Kao drugo, Opći sud je odredio prekomjerne zahtjeve u pogledu uzročnosti. Kao treće, u svojoj analizi nije uzeo u obzir činjenicu da se mjerodavno tržište proširilo i analizu je temeljio na pogrešnim razmatranjima, osobito u pogledu otvaranja baze zračnog prijevoznika Ryanair u Zračnoj luci Frankfurt na Majni te zemljopisne blizine te zračne luke sa zračnom lukom Frankfurt Hahn.

67 Što se tiče, najprije, definicije mjerodavnog tržišta, žalitelj osobito kritizira točku 117. te točku 119. i sljedeće pobijanog rješenja jer je Opći sud u njima pogrešno odbio žaliteljevu definiciju jer ona nije relevantna u području državnih potpora za ocjenu dopuštenosti tužbe na temelju članka 263. četvrtog stavka UFEU-a.

68 Isto tako, žalitelj ističe da je Opći sud, u tom dijelu pobijanog rješenja, odluku utemeljio na pogrešnoj definiciji mjerodavnog tržišta kad je odbio definiciju koju je u tom pogledu iznio žalitelj. Mjerodavno tržište u ovom slučaju je tržište u sektoru europskog zračnog prijevoza i, slijedom toga, europske mreže zračnih linija koju čine dotični konkurenti, odnosno Ryanair i žalitelj.

69 Nadalje, žalitelj prigovara Općem sudu da je, osobito u točki 118. pobijanog rješenja, u cijelosti i na temelju pogrešnih kriterija za ispitivanje, odbio uzeti u obzir elemente i argumente koje je on istaknuo da bi dokazao da postoji bitan utjecaj na njegov položaj na dotičnom tržištu, iako su ti elementi i argumenti sažeti u točki 117. tog rješenja. Usto, na taj se način Opći sud udaljio od zahtjeva u području dokazivanja takvog utjecaja, osobito u pogledu uzročne veze između predmetnih mjera i tog utjecaja, kako proizlaze iz presude od 28. siječnja 1986., Cofaz i dr./Komisija (169/84, EU:C:1986:42).

70 Zbog toga je Opći sud također povrijedio članak 47. Povelje.

71 Žalitelj konačno ističe da je, protivno onomu što je Opći sud odlučio u tom pogledu, osobito u točki 121. i sljedećim točkama pobijanog rješenja, dostavio određeni broj dokaza u pogledu, među ostalim, europskog zračnog prometa, eksponencijalnog rasta Ryanaira i broja njegovih putnika, otvaranja Ryanairove baze u Zračnoj luci Frankfurt na Majni te zemljopisne blizine te zračne luke i zračne luke Frankfurt Hahn. Stoga smatra da je dokazao da su predmetne mjere bitno utjecale na njegov položaj na dotičnom tržištu.

72 Žalitelj iz toga zaključuje da je Opći sud, da je pravilno ocijenio te elemente, trebao potvrditi dopuštenost tužbe.

73 Komisija smatra da žalitelj šestim žalbenim razlogom kritizira samostalnu ocjenu činjeničnih pitanja i dokaza koju je izvršio Opći sud i da je stoga nedopušten. U svakom slučaju, Komisija smatra, kao i Land Rheinland-Pfalz, da taj žalbeni razlog treba odbiti u cijelosti kao neosnovan.

Ocjena Suda

74 Najprije valja podsjetiti na to da je Sud u nekoliko navrata presudio da dokazivanje, od strane žalitelja, bitnog utjecaja na njegov položaj na tržištu ne znači da se Sud mora odrediti prema konkurentskim odnosima između tog žalitelja i poduzetnika korisnika, nego je samo nužno da navedeni žalitelj uputi na prikladan način na razloge zbog kojih bi Komisijina odluka mogla povrijediti njegove legitimne interese bitno utječući na njegov položaj na dotičnom tržištu (vidjeti u tom smislu presude od 28. siječnja 1986., Cofaz i dr./Komisija, 169/84, EU:C:1986:42, t. 28., od 22. studenoga 2007., Španjolska/Lenzing, C-525/04 P, EU:C:2007:698, t. 41., od 22. studenoga 2007., Sniace/Komisija, C-260/05 P, EU:C:2007:700, t. 60. i od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 57.).

75 Iz sudske prakse Suda proizlazi da bitno ugrožavanje žaliteljeva konkurentskog položaja na dotičnom tržištu ne proizlazi iz temeljite analize različitih konkurentskih odnosa na tom tržištu na temelju kojih se precizno može utvrditi opseg ugrožavanja njegova konkurentskog položaja, nego, u načelu, iz utvrđenja *prima facie* da dodjela mjere na koju se odnosi Komisijina odluka dovodi do bitnog ugrožavanja tog položaja (vidjeti u tom smislu presudu d 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 58.).

76 Iz toga proizlazi da se taj uvjet može ispuniti ako žalitelj pruži dokaze koji omogućavaju dokazivanje da predmetna mjera može bitno ugroziti njegov položaj na dotičnom tržištu (presuda od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 59. i navedena sudska praksa).

77 U tom pogledu, Sud je u točkama 63. i 64. presude od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija (C-453/19 P, EU:C:2021:608) i za razliku od onog što je Opći sud smatrao u točki 116. pobijanog rješenja presudio da utvrđenje *prima facie* da dodjela mjere na koju se odnosi Komisijina odluka dovodi do bitnog ugrožavanja tužiteljeva tržišnog položaja ne zahtijeva da on definira dotično tržište odnosno tržišta dostavom informacija u pogledu njihove veličine i strukture te konkurenata prisutnih na tim tržištima.

78 Nasuprot tomu, kao što je Opći sud pravilno podsjetio u točki 112. pobijanog rješenja, sama okolnost, kao prvo, da akt, čije poništenje traži navedeni žalitelj, može utjecati na konkurentske odnose koji postoje na dotičnom tržištu i da se nalazi u bilo kakvom konkurentskom odnosu s korisnikom tog akta, ne može biti dovoljna da se može smatrati da se navedeni akt osobno odnosi na njega. Drugim riječima, poduzetnik se ne može pozvati samo na svoje svojstvo konkurenta u odnosu na poduzetnika korisnika mjere obuhvaćene aktom čije poništenje traži (vidjeti u tom smislu presude od 22. prosinca 2008., British Aggregates/Komisija, C-487/06 P, EU:C:2008:757, t. 47. i 48. i od 17. rujna 2015., Mory i dr./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, t. 99. i 100.).

79 Kao drugo, kao što je to opravdano utvrdio Opći sud u točki 115. pobijanog rješenja, dokaz bitnog ugrožavanja položaja konkurenta na tržištu ne može se ograničiti na prisutnost nekoliko elemenata koji upućuju na pogoršanje njegova gospodarskog ili financijskog uspjeha, poput znatnog pada prometa, nezanemarivih financijskih gubitaka ili pak znatnog smanjenja udjela na tržištu nakon dodjele dotične potpore. Dodjela državne potpore može ugroziti konkurentski položaj operatora i na druge načine, osobito uzrokujući gubitak zarade ili manje povoljan razvoj od onog do kojeg bi došlo da takve potpore nema (presuda od 15. srpnja 2021., Deutsche Lufthansa/Komisija, C-453/19 P, EU:C:2021:608, t. 61. i navedena sudska praksa).

80 U ovom slučaju, najprije, u dijelu u kojem svojim šestim žalbenim razlogom žalitelj u biti prigovara Općem sudu da je, u svrhu ispitivanja bitnog utjecaja na njegov položaj na dotičnom tržištu, pogrešno definirao to tržište time što nije smatrao da je riječ o sektoru europskog zračnog prijevoza koji se sastoji od europske mreže zračnih linija kojima upravljaju različiti zračni prijevoznici aktivni u tom sektoru, odnosno, među ostalim, Ryanair i žalitelj, valja utvrditi da se taj argument temelji na parcijalnom tumačenju pobijanog rješenja i stoga ne može biti prihvaćen. Naime, iz točke 130. tog rješenja proizlazi da je Opći sud uzeo u obzir to tržište, kako ga je sam žalitelj definirao u prvostupanjskom postupku.

81 Nadalje, Opći je sud u točki 131. pobijanog rješenja presudio da, čak i pod pretpostavkom da se mjerodavno tržište u ovom slučaju može definirati na taj način, ipak se ne može smatrati da je došlo do bitnog utjecaja na žaliteljev položaj na tom tržištu, ni s obzirom na okolnost da Ryanair upravlja zračnim linijama iz Frankfurta na Majni ni s obzirom na druge elemente koje je iznio žalitelj.

82 Opći je sud, u okviru svoje ocjene činjenica – koju može provesti samo on i koja se ne može dovesti u pitanje u žalbenom postupku, osim kada se poziva na iskrivljavanje tih činjenica, što žalitelj uopće ne čini u ovom slučaju – u točki 141. tog rješenja zaključio da žalitelj nije dokazao znatan pad svojega prometa, nezanemarive financijske gubitke ili znatno smanjenje svojih udjela u predmetnom tržištu ili tržištima nakon donošenja mjera u korist zračne luke Frankfurt Hahn, čak i ako su one prenesene Ryanairu. Žalitelj također nije dokazao gubitak zarade ili manje povoljan razvoj od onog do kojeg bi došlo da takvih potpora nema.

83 Naposljetku, žaliteljev argument koji se temelji na činjenici da je Opći sud u točki 117. i sljedećim točkama pobijanog rješenja u cijelosti i na temelju pogrešnih kriterija za ispitivanje odbio elemente i argumente koje je istaknuo kako bi dokazao bitan utjecaj na njegov položaj na dotičnom tržištu, iako ti elementi dokazuju takav utjecaj, treba odbiti.

84 Naime, nakon što je u točki 117. pobijanog rješenja sažeo osam argumenata i dokaza koje je žalitelj iznio, Opći je sud smatrao, s jedne strane, u točki 118. tog rješenja, da je žalitelj većinom argumenata samo opisivao konkurentski pritisak koji niskotarifni prijevoznici općenito vrše tradicionalnim zračnim prijevoznicima. Međutim, kao što je to navedeno u točki 78. ove presude, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se takvim utvrđenjem ne može dokazati da je sporna odluka bitno utjecala na žalitelja. S druge strane, valja istaknuti da je Opći sud ispitao te argumente u okviru svoje samostalne ocjene činjenica koja ga je navela na zaključak iz točke 141. pobijanog rješenja, tako da, iz istih razloga kao što su oni navedeni u točki 82. ove presude, žaliteljeve argumente treba smatrati nedopuštenima.

85 Iz toga slijedi da argument koji se temelji na povredi članka 47. Povelje također treba odbiti.

86 U tim okolnostima žalitelj nije dokazao da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je zaključio, osobito u točki 144. pobijanog rješenja, da žalitelj nije u dovoljnoj mjeri dokazao da se mjere na koje se odnosi sporna odluka osobno odnose na njega, tako da se njegova tužba za poništenje ne može smatrati dopuštenom na temelju članka 263. četvrtog stavka drugog dijela rečenice UFEU-a.

87 Slijedom navedenog, šesti žalbeni razlog valja odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

88 Budući da nijedan od žalbenih razloga koje je žalitelj istaknuo u prilog svojoj žalbi nije prihvaćen, žalbu treba odbiti u cijelosti.

Troškovi

89 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

90 U skladu s člankom 138. stavkom 1. tog poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da su Komisija i Land Rheinland-Pfalz postavili zahtjev da se žalitelju naloži snošenje troškova i da on nije uspio u postupku, valja mu naložiti snošenje troškova ovog žalbenog postupka.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. **Žalba se odbija.**

2. **Deutsche Lufthansa AG snosit će, osim vlastitih troškova, troškove Europske komisije i Landa Rheinland-Pfalz.**

Potpisi